

ФІНАНСОВІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДРУГОГО РІВНЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

Ю.Є. Гуцалова

*Головне управління Пенсійного фонду
України в Дніпропетровській області*

Мета статті полягає у з'ясуванні фінансових та соціально-економічних передумов запровадження другого – накопичувального – рівня державної системи пенсійного забезпечення.

У статті проаналізовано законодавство щодо впровадження II рівня пенсійної системи. Спрогнозовано суму надходження коштів від запровадження Накопичувального рівня загальнообов'язкової державної пенсійної системи на період з 2015 по 2020 рік..

Ключові слова: загальнообов'язкове державне пенсійне забезпечення, накопичувальна пенсійна система, прогноз надходжень до Накопичувального фонду, заробітна плата, пенсіонери

Цель статьи состоит в определении финансовых и социально-экономических предпосылок внедрения второго - накопительного - уровня государственной системы пенсионного обеспечения.

В статье проанализировано законодательство, касающееся внедрения II уровня пенсионной системы. Спрогнозирована сумма поступления средств от введения Накопительного уровня общеобязательной государственной пенсионной системы на период с 2015 по 2020 год.

Ключевые слова: общеобязательное государственное пенсионное обеспечение, накопительная пенсионная система, прогноз поступлений в Накопительный фонд, заработная плата, пенсионеры

In Ukraine, the aging population increases the financial burden on the working of the population, and hence the economy. This causes imbalance of the Pension Fund

The purpose of the article is to clarify the financial and socio-economic prerequisites for implementation of the second - Accumulative - state of the pension system.

Developed countries have long recognized the need to reform the pension system. They are partly shifted the burden of responsibility for a decent standard of material welfare of elderly people out of state to the citizens and market institutions.

The article analyzes the legislation to implement of funded public pension system. Also predicted amount of revenues from the introduction of the Accumulation of compulsory state pension system for the period 2015-2020.

Introduction of accumulation will increase motivation to pay premiums. The employee will be beneficial to the employer contributions made on actual wages. From this efficiency should be raised not only funded system, but also active solidarity because legalization earnings base expands to a single social contribution to the pension system.

Key words: compulsory state compulsory state pension insurance, funded pension system, income projection Accumulative Fund, wages, pensioners.

Постановка проблеми. У більшості країн світу, як і в Україні, старіння населення спричиняє збільшення

фінансового навантаження на працюючу частину населення, а отже, на економіку, викликаючи незбалансованість Пенсійного

фонду. Тому формування оптимальної моделі пенсійного забезпечення, що враховує макроекономічні тенденції у розвитку суспільства, є важливим завданням багатьох держав, у тому числі й України. На сьогодні нагальним є питання реформування вітчизняної пенсійної системи, зокрема, введення її накопичувальної складової.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання пенсійного забезпечення залишаються предметом пильної уваги багатьох вчених та фахівців-практиків. Різні аспекти системи пенсійного забезпечення досліджують А. Бахмач, Н. Внукова, В. Грушко, Б. Зайчук, О. Коваль[2], Е. Лібанова, Б. Надточій, М. Папієв, В. Рудик, А. Федоренко [13], та ін. Проте запровадження накопичувальної складової системи пенсійного забезпечення все ще відкладається з різних причин, викликаючи в інформаційному просторі гострі дискусії з цього приводу.

Мета статті полягає у з'ясуванні фінансових та соціально-економічних передумов запровадження другого – накопичувального – рівня державної системи пенсійного забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» визначено, що накопичувальний фонд – це цільовий позабюджетний фонд, який акумулює страхові внески на накопичувальних пенсійних рахунках та інвестуються з метою отримання інвестиційного доходу на користь застрахованих осіб, пенсійні активи якого використовуються для оплати договорів страхування довічних пенсій або одноразових виплат застрахованим особам, а у випадках, передбачених цим Законом, членам їхніх сімей чи спадкоємцям [6].

У процесі реформування пенсійної системи з введенням накопичувальних механізмів фінансування пенсій необхідно в першу чергу вирішити наступні взаємопов'язані завдання: реалізувати накопичувальні пенсійні права громадян, створити ефективне управління коштами пенсійних накопичень та забезпечити гарантії з боку держави шляхом жорсткого контролю за системою

загальнообов'язкового пенсійного страхування.

Упродовж багатьох років запровадження накопичувальної пенсійної системи, за якої громадяни могли б відкладати частину сплачуваного ними єдиного внеску на персоніфіковані пенсійні рахунки, затримується. Варто виділити ряд передумов, які могли б прискорити цей процес.

Головною та вирішальною фінансовою передумовою введення накопичувальної системи є бездефіцитний бюджет Пенсійного фонду України (далі – ПФУ). Сьогоднішній дефіцит викликаний насамперед об'єктивними причинами – значним погіршенням демографічної ситуації та затьожною економічною кризою в країні.

Наступною передумовою є забезпечення державою фінансової стабільності для гарантування ефективної роботи економіки, фондового ринку для підвищення доходності Накопичувального фонду на рівні не нижчому, ніж інфляція. Акумуляування коштів у Накопичувальному фонді та у недержавних пенсійних фонах створить потужне джерело довготривалих інвестицій у національну економіку. Необхідно також сформувати додаткові механізми для захисту пенсійних накопичень з метою захисту прав та інтересів вкладників і його учасників. Держава повинна створювати умови для розвитку фондового ринку, тобто на ринку капіталу має існувати належна кількість надійних фінансових інструментів, за допомогою яких можна ефективно інвестувати кошти.

Також до фінансових передумов слід віднести підвищення заробітної плати, яке, з одного боку, підвищить надходження до бюджету ПФУ, внаслідок чого збільшаться пенсійні виплати із солідарної системи. З іншого боку, зростуть активи для інвестування на II рівні, які, в свою чергу, будуть джерелом фінансування економічного розвитку країни.

Соціально-економічною передумовою запровадження II рівня є зростання кількості економічно активного населення. Це досягається за умови прискорення

темтів економічного зростання, формування мікроклімату для збільшення інвестицій в Україну, підвищення конкурентоспроможності регіонів, поліпшення умов діяльності інвесторів та реалізації інвестиційних проектів. І як наслідок зростають обсяги виробництва та ВВП. До соціальних передумов відносяться підвищення народжуваності, зменшення вікового обмеження участі у II рівні.

Інституційною передумовою запровадження накопичувальної складової є мотивація економічно активного населення до участі у II рівні пенсійної системи. Мотивація людей щодо приєднання до накопичувальної системи дуже прозора. Майбутні пенсіонери починають накопичувати реальний капітал, який буде спрямовано на виплату саме їм персональної пенсії, а не пенсії нинішнім пенсіонерам, як це передбачає перший рівень. Крім того, серед переваг – можливість забезпечити більший розмір пенсії за віком, оскільки кошти другого рівня буде інвестовано на фінансовому ринку. Це забезпечить більший приріст вартості вкладень у порівнянні з індексуванням пенсійного капіталу першого рівня, яке визначається урядом з урахуванням середнього зростання заробітної плати в країні і ситуації з державним бюджетом.

До соціально-економічних причин відсутності активного впровадження II рівня пенсійної системи слід віднести низьку поінформованість населення, а відповідно - невисокий рівень його грамотності щодо цього питання. Так, у 2010 р. лише 24% населення вірили у позитивний вплив введення накопичувального рівня на розмір пенсійного забезпечення, тоді як 55% – зовсім не вірили, 21% – не визначились із відповіддю. Цікаво, що 38% прихильників запровадження другого рівня пенсійної системи очікували збільшення розміру пенсійних виплат за рахунок виплати додаткових коштів, 31% – вірили у посилення залежності розміру пенсії від вкладу накопичених коштів, 24% оцінювали як перевагу можливість успадкування коштів на персональному пенсійному

накопичувальному рахунку родичами особи [5, с. 9].

Організаційною передумовою для забезпечення належного функціонування руху фінансових ресурсів для переходу до принципів пенсійного страхування та підготовки роботи Накопичувального фонду органи ПФУ є ведення обліку всіх застрахованих осіб та персоніфікований облік надходження страхових внесків, створення і забезпечення функціонування єдиного державного автоматизованого банку відомостей про застрахованих осіб. Головна мета системи персоніфікованого обліку відомостей – створення інформаційних передумов для визначення розміру пенсійних виплат залежно від розміру зарплати/доходу та періоду страхового стажу, протягом якого сплачувалися страхові внески до ПФУ.

Організаційно-економічною передумовою є широке використання у повсякденній роботі Фонду сучасних прогресивних інформаційних технологій, що відповідають вимогам сьогодення і сприяють підвищенню оперативності та якості його роботи. Створення інтегрованої комплексної інформаційної системи ПФУ відбувається відповідно до чинного вітчизняного законодавства. ПФУ розробив Порядок подання звітів в електронній формі. З 19 квітня 2007 р., коли цей документ було затверджено постановою Правління ПФУ №7-7, його структурні підрозділи перейшли на електронну версію звітування.

Позитивним наслідком упровадження Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» стала активізація страхувальників щодо подачі звіту до органів ПФУ в електронній формі. Так, упродовж 2013 р. у Дніпропетровській області щомісяця спостерігалось зростання кількості звітів, наданих страхувальниками з використанням ЕЦП до Пенсійного фонду. З 47,0 тис. страхувальників, що звітували, ручного вводу потребували 7,3 тис. звітів (або 15,5%), на електронних носіях надано 15,4 тис. звітів (або 32,7%) та з ЕЦП – 24,3 тис. звітів (або 51,7%). Отже, більшість

страхувальників (84,4%) надали перевагу сучасним ефективним формам звітування.

Питання щодо введення накопичувального рівня обговорюється не один рік. Ввести другий рівень системи пенсійного забезпечення спочатку планували у 2007 р., потім у 2009 р., у 2012 р [7]. Так як проект Закону про запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування довгий час перебував на стадії обговорення, то в 2008 р. Кабінет Міністрів України ухвалив у Концепції подальшого проведення пенсійної реформи №1224-р, більш конкретні терміни введення в дію накопичувальної системи пенсійного страхування, а саме: в 2014-2017 рр., тобто, на другому етапі реформи.

У лютому 2014 р. у Верховній Раді розглядався проект Закону «Про запровадження перерахування страхових внесків до накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування» №2418а від 25.06.2013 р. Згідно з цим проектом, учасниками накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування можуть бути не тільки особи, яким на дату запровадження Накопичувального пенсійного фонду виповнилося не більше 35 років, а й особи, які не досягли 26-річного віку.

Положеннями пункту 5 Розділу 2 Прикінцевих та перехідних положень Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» передбачено, що з метою недопущення зменшення заробітної плати найманих працівників у зв'язку з перерахуванням страхових внесків до Накопичувального пенсійного фонду, підприємства, установи і організації провадять збільшення суми фактичних витрат на оплату праці за рахунок зменшення нарахувань на суми для роботодавців таким чином, щоб після відрахування єдиного внеску та податку з доходів фізичних осіб заробітна плата не була нижчою минулорічної [9].

У законопроекті ж відсутні будь-які пропозиції щодо недопущення зменшення

заробітної плати найманих працівників, що є антисоціальним кроком. Наслідками невдалого експерименту у сфері накопичувальної системи пенсійного страхування можуть бути не тільки порушення прав громадян, що є очевидним, а й негативний вплив на подальшу долю самої ідеї запровадження цієї системи у зв'язку з недовірою громадян до інституту державного накопичувального пенсійного страхування.

Оскільки законопроект стосується конче важливого для розвитку соціально-трудових відносин питання, прийняття відповідного рішення вимагає участі всіх сторін соціального партнерства, тобто законопроект має враховувати інтереси представників професійних об'єднань, роботодавців, а також необхідність забезпечення належної інформованості працівників.

Враховуючи, що різні елементи накопичувального рівня пенсійних систем адаптовані до конкретних умов господарювання в конкретних країнах, корисним є вивчення європейського досвіду пенсійного забезпечення з метою визначення спільних із українською економікою рис і можливостей їх раціонального використання для пенсійного забезпечення в нашій країні.

В економічно розвинутих країнах саме пенсійні фонди здійснюють значну частину інвестицій. У середньому частка активів накопичувальних пенсійних фондів до ВВП в економічно розвинених країнах збільшилася з 67% у 2001 р. до 72% в 2011 р. У деяких країнах ця частка перевищує 100%: у Нідерландах кошти НПФ становлять 138% ВВП (\$1,2 трлн.), у Швейцарії – 111% (\$0,7 трлн.), в Україні ж у 2013 р. всього – 0,12% (1933,6 млн. грн.) (див. рис. 1). Вартість активів відкритих пенсійних фондів Польщі в 2012 р. склали 33,2% ВВП, або 271 млрд. злотих (65 млрд. євро). Завдяки наявності такого потужного внутрішнього інституційного інвестора, як пенсійні фонди, фондовий ринок Польщі стрімко розвивається.

За умов гострої нестачі інвестицій накопичувальна пенсійна система здатна забезпечити виробництво вітчизняними

грошовими ресурсами, уникаючи необхідності залучень на міжнародних ринках, які за

певних умов можуть стати реальною загрозою національній безпеці.

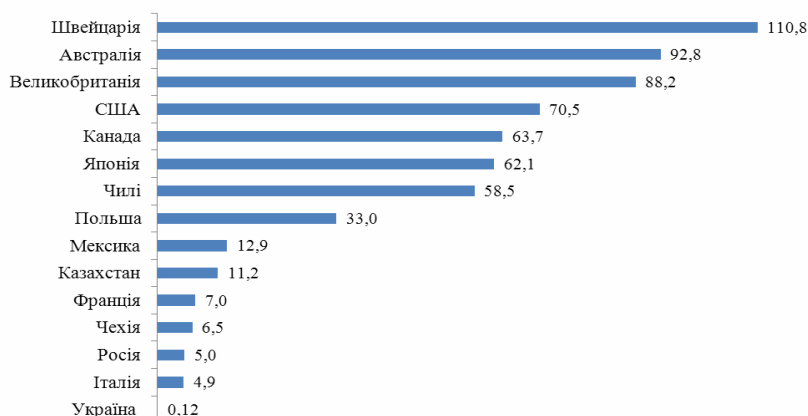

Рис. 1. Частка активів недержавних пенсійних фондів у ВВП, у %*

*Джерело: [10, с.342; 4]

У країнах, де є солідарний і накопичувальний рівень пенсійної системи, тарифи внесків до другого рівня коливаються від 6% до 8% заробітної плати – Естонія, Китай, Перу, Польща, Росія. (див. табл. 1). З наведених даних видно, що чим більший відсоток внеску до накопичувальних фондів, тобто чим більші кошти акумулює економіка, тим більша

доходність фондів. Внески меншого розміру, ймовірно, не забезпечать довгострокових виплат достатнього розміру, а внески більшого розміру створять надто велике «навантаження» на перший рівень. Коли внески спрямовують до другого рівня, зменшується обсяг коштів на першому рівні для виплати пенсій поточним та майбутнім пенсіонерам.

Таблиця 1

Розмір середньорічних реальних доходів обов'язкової накопичувальної пенсійної системи

№ з/п	Країна	Рік запровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи	Середньорічний реальний дохід, %	Розмір страхового внеску учасника, %
1	Австралія	1992	7,64 (2001 - 2010)	12 роботодавець
2	Болівія	1997	6,35 (2000 - 2009)	10
3	Естонія	2002	0,18 (2005 - 2010)	2 працівник + 6 роботодавець
4	Казахстан	1998	-1,09 (2005 - 2010)	10
5	Китай	1997	9,17 (2001 - 2010)	8
6	Колумбія	1994	8,54 (2000 - 2009)	10
7	Литва	2004	4,8 (2004 - 2012)	2,5
8	Перу	1992	10,0 (2000 - 2009)	8
9	Польща	1999	5,72 (2005 - 2010)	7,3
10	Росія	2002	-3,9 (2004 - 2009)	6 роботодавець
11	Уругвай	1996	9 (2000 - 2009)	12,27
12	Хорватія	2002	2,9 (2005 - 2010)	5
13	Чилі	1981	6,28 (2002 - 2010)	10

Джерело: [1, с.13]

Серед республік колишнього СРСР цікавим є досвід запровадження накопичувальної системи в Російській Федерації та в Казахстані. У Росії така пенсія призначається тільки громадянам, яким до призначення пенсії залишилось 10 і більше років. Вводиться диференційована шкала різних вікових груп: для вікової групи від 35 до 50 років – 2% від фонду заробітної плати, до 35 років – 6%. Якщо до призначення пенсії залишилося 10 років, то відкривати накопичувальний рахунок недоцільно, тому що накопичених коштів не вистачить для укладання зі страховою організацією договору страхування довічної пенсії. Законодавством передбачено обов'язок страхувальника (роботодавця) інформувати застраховану особу (працівника) щодо суми страхових внесків, перерахованих до накопичувальної частини пенсії (сума внесків обліковується в спеціальній частині особового рахунку застрахованої особи) [10, с. 396]. Таким чином забезпечується додатковий контроль за виконанням роботодавцем своїх зобов'язань зі сплати страхових внесків на пенсійне забезпечення працівників.

У 1998 р. у Казахстані ввели накопичувальну систему, відповідно до якої всі працівники повинні сплачувати не менше 10% доходу до пенсійного фонду обраного на власний розсуд [3, с.5]. Розмір базової (мінімальної) пенсії на 01.01.2014 склав 20 295 тенге (приблизно 1307 грн.), а середньої – 34177 тенге (2201 грн.)

Також досить успішною є практика застосування накопичувальної системи в Польщі та Угорщині. А саме: законодавством Польщі встановлено обов'язкову участь у накопичувальній системі всіх застрахованих осіб, які не досягли 30-річного віку. Право самостійного вирішення щодо участі у вказаній системі надається працівникам віком від 30 до 49 років. Працівників, які досягли 50-річного віку, до обов'язкової накопичувальної системи не залучають. Загальний розмір внеску, який спрямовується до накопичувальної системи, складає 9%. Підставою для обчислення пенсії є умовно-накопичувальні рахунки. Зараховані на ці рахунки внески індексують

відповідно до зростання заробітної плати та підвищення темпів інфляції [12, с.137]. Законодавством Угорщини регламентуються добровільні засади участі у накопичувальній системі для нинішніх працівників, але вона є обов'язковою для осіб, які розпочинають трудову діяльність. Накопичувальна система забезпечує права на отримання довічних пенсій за умови наявності відповідної суми коштів на накопичувальному рахунку. Працівники сплачують 8% від заробітку, а роботодавці – 22% від фонду заробітної плати. Внески працівників-учасників накопичувальної системи надходять до накопичувальної системи, а внески роботодавців – тільки до солідарної системи [11, с. 209].

Фінансування II рівня пенсійної системи відбувається за наступною схемою. У Законі України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» зазначено, що страхові внески до Накопичувального пенсійного фонду будуть складовою частиною єдиного внеску, сплаченого учасниками накопичувальної системи пенсійного страхування, і підлягають спрямуванню до Накопичувального пенсійного фонду в таких розмірах: у рік запровадження перерахування – 2% від бази нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, встановленого для таких учасників, а кожного наступного року – у розмірі, збільшеному на 1%, до досягнення 7% [6].

Такий механізм дозволить підготувати фінансовий ринок для розміщення коштів, залучених до накопичувальної пенсійної системи, та зменшити втрати солідарної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. При цьому закон передбачає зменшення розміру страхового внеску, який підлягає сплаті роботодавцем, на відсоток страхового внеску до Накопичувального фонду, встановленого для застрахованих осіб.

У зв'язку з уведенням Накопичувальної системи, одним із завдань Пенсійного фонду є аналіз та прогнозування надходження коштів від сплати єдиного внеску [8]. Сума пенсій, які виплачуються з Накопичувальної системи, базуються на

сумі сплачених внесків та інвестиційному доході, отриманому від інвестування цих коштів, за відрахуванням адмінвидатків.

Ми спробували розрахувати фінансові надходження до другого рівня пенсійної системи. При побудові прогнозу (табл. 2) враховувались такі умови. Середня заробітна плата за 2013 р. складає 3335,5

грн., але для моделі її зменшено, оскільки не все зайняте населення бере участь у страхуванні. Учасникам другого рівня загальнообов'язкової державної пенсійної системи можуть бути особи не старше 35 років. Доходність активів Накопичувальної системи береться на рівні середньої доходності недержавних пенсійних фондів.

Таблиця 2

*Прогноз надходження коштів до Накопичувального пенсійного фонду у
Дніпропетровській області*

Рік	Тариф внеску, %	Кількість учасників II рівня, тис. осіб	Середньомісячна заробітна плата, грн.	Сума внесків за рік, грн.	Сума коштів II рівня, грн.
2015	2	610,12	3 557,4	520 902,3	520 902,3
2016	3	623,30	3 833,6	860 226,3	1 425 405,3
2017	4	624,26	4 109,9	1 231 516,1	2 778 080,8
2018	5	622,18	4 386,2	1 637 396,3	4 651 614,0
2019	6	620,10	4 662,4	2 081 649,4	7 128 650,6
2020	7	618,02	4 938,7	2 563 861,3	10 298 447,2

Джерело: власні розрахунки на підставі даних [4]

Як видно з розрахунків, у перший рік запровадження Накопичувальної системи до економіки Дніпропетровської області може надійти 520,9 тис. грн. За 6 років роботи Накопичувального фонду додаткові інвестиції області можуть скласти більше 10 млн. грн., які будуть «працювати» на розвиток цього регіону.

Обов'язкова накопичувальна складова пенсійної системи дасть змогу:

- посилити залежність розміру пенсії від трудового вкладу особи, а отже і зацікавленість громадян та роботодавців у сплаті пенсійних внесків;

- зменшити «податковий тиск» на фонд оплати праці роботодавців за рахунок перерахування частини обов'язкових пенсійних внесків до Накопичувального фонду, що здійснюватиметься із заробітку працівника;

- усадковувати кошти, обліковані на персональному пенсійному накопичувальному рахунку;

Висновки. Уведення накопичувального рівня – другого рівня загальнообов'язкового

- створити потужне джерело інвестиційних ресурсів для зростання національної економіки, що сприятиме розвитку національного фондового ринку завдяки інвестуванню коштів накопичувального фонду в економіку країни;

- розподілити ризики виплати низьких розмірів пенсій між першим та другим рівнями пенсійної системи, таким чином застрахувавши майбутніх пенсіонерів від негативних демографічних тенденцій та коливань в економічному розвитку держави;

- підвищити ефективність управління системою пенсійного забезпечення за рахунок передачі недержавним компаніям функції управління пенсійними активами;

- залучити населення до активної участі у функціонуванні фондового ринку, підвищити рівень відповідних знань та особистої відповідальності громадян щодо забезпечення власного добробуту й підвищення соціального захисту

державного пенсійного страхування – підвищить мотивацію до сплати страхових

внесків та сприятиме легалізації заробітної плати. Працівнику буде вигідно, щоб роботодавець здійснював відрахування з фактичної заробітної плати. Від цього має підвищуватись ефективність не тільки накопичувальної системи, а й діючої солідарної, тому що легалізація заробітку розширює базу для нарахування соціального внеску до пенсійної системи. Водночас, заробітна плата працівників впливає на розмір пенсійних виплат.

Фінансовими передумовами запровадження загальнообов'язкової державної накопичувальної пенсійної системи є:

- бездефіцитний бюджет Пенсійного фонду України;

- забезпечення державою фінансової стабільності для гарантування ефективної роботи економіки, а фондового ринку - доходності Накопичувального фонду на рівні не нижчому, ніж інфляція;

- підвищення заробітної плати для компенсації збільшення відрахувань.

До соціально-економічних передумов належать:

- мотивація економічно активного населення до участі у II рівні пенсійної системи;

- підвищення поінформованості людей;

- забезпечення функціонування єдиного державного автоматизованого банку відомостей про застрахованих осіб;

- ведення персоніфікованого обліку надходження страхових внесків.

Якщо зазначені передумови будуть виконані, то накопичувальна система ефективно працюватиме, разом із активами недержавних пенсійних фондів створить потужний фінансовий ресурс для розвитку економіки як регіону, так і країни в цілому, збільшить довіру населення до всього фінансового сектора.

Необхідність уведення Накопичувальної системи покликана демографічною ситуацією. Спрогнозовано фінансові надходження від запровадження накопичувальної системи на період 2015-2020 рр. Розрахунок здійснювався за наступних умов: не все економічно активне населення є учасником другого рівня (особи 35 років і молодші); рівень їхніх зарплат дещо нижчий, тому що не всі молоді спеціалісти мають гідну заробітну плату; доходність активів береться на рівні доходності недержавних пенсійних фондів. Тому сума коштів, накопичених на рахунках другого рівня пенсійної системи, через 6 років буде складати 10,3 млн. грн. Майбутні пенсіонери матимуть можливість накопичувати реальний капітал, який буде спрямовано саме на виплату їм персональної пенсії, а не нинішнім пенсіонерам, як це передбачає перший рівень.

Отже, у повній мірі говорити про реформу пенсійної системи України можна буде лише тоді, коли буде введено накопичувальний рівень.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Горюк, Н. Пенсійна система України: проблеми і перспективи / Н. Горюк. USAID/FINREP-II Квітень 2013 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.presentation_conference_25april2013_ru.pdf.
2. Коваль, О. Концептуальні засади інвестування пенсійних активів / О. Коваль // Фінанси України. - 2011. - № 1. - С. 101-107.
3. МакТаггарт, Г. Досвід реформування пенсійної системи у країнах східної Європи та СНД у порівнянні з проведенням пенсійної реформи в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.pension.kiev.ua/files/dosvid-porivn-Ukr.pdf>.
4. Офіційний веб-сайт Головного управління статистики у Дніпропетровській області. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dnprstat.gov.ua/>.
5. Пенсійна реформа в Україні: дослідження суспільної думки // Розвиток фінансового сектору. - К.: USAID, 2010. - 24 с.
6. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 р. № 1058 - IV зі змінами [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
7. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи : Закон України від 08.07.2011 р. № 3668 - VI [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

8. Про Положення про Пенсійний фонд України : Указ Президента України від 06.04.2011 р. № 384/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
9. Проект Закону «Про запровадження перерахування страхових внесків до накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування» від 25.06.2013 № 2418а [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fpension.kiev.ua%2Ffiles%2Fdraft_law_accum_syst.pdf&ei=nii9U62zNqmAywPP4IKABg&usg=AFQjCNG2rkaLwkNFsb6C5Sj5fEa-8nu1FA&bvm=bv.70138588,d.bGQ.
10. Роик, В.Д. Пенсионная система России: вызовы XXI века и пути модернизации / В.Д. Роик. – СПб.: Питер, 2012. – 479 с.
11. Скуратівський, В. Державне регулювання фінансового забезпечення пенсійних систем: досвід країн Європейського Союзу / В. Скуратівський // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України : наук. журн. - 2011. - № 1. - С. 206-217.
12. Толуб'як, В. Світова фінансова криза: виклики та висновки для пенсійних фондів / В. Толуб'як // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України : наук. журн. - 2010. - № 4. - С. 133-140.
13. Федоренко, А. Економічна складова накопичувальної пенсійної системи / А. Федоренко // Фінанси України. - 2011. - № 12. - С. 89-98.

REFERENCES

1. Gorjuk N. Pensijna systema Ukrajiny: problemy i perspektyvy. Kvitin 2013 USAID/FINREP-II. Kvitin 2013 [Elektronnyj resurs]. - Rezhym dostupu : presentation_conference_25april2013_ru.rdf.
2. Koval O. Konceptualni zasady investuvannja pensijnyh aktyviv // Finansy Ukrajiny. - 2011. - № 1. - P. 101-107.
3. MakTaggart G. Dosvid reformuvannja pensijnoi systemy u krainah shidnoi Evropy ta SND u porivnanni z provedennjam pensijnoi reformy v Ukraini // [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.pension.kiev.ua/files/dosvid-porivn-Ukr.pdf>.
4. Oficijnyj veb-sajt Golovnogogo upravlinnja statystyky u Dnipropetrovskij oblasti. – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.dneprstat.gov.ua>.
5. Pensijna reforma v Ukraini: doslidzhennja suspilnoji dumky. // Rozvytok finansovogo sektoru. – K. – 2010. – 24 s.
6. Pro zagalnoobov'jazkove derzhavne pensijne strahuvannja: zakon Ukrajiny vid 9 lyp. 2003 r. № 1058 – IV zi zminamy. – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
7. Pro zahody shhodo zakonodavchogo zabezpechennja reformuvannja pensijnoi systemy : zakon Ukrajiny vid 08 lyp. 2011 r. № 3668 – VI. – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
8. Proekt Zakonu Pro zaprovadzhennja pererahuvannja strahovyh vneskiv do nakopychuvalnoi systemy zagalnoobov'jazkovogo derzhavnogo pensijnogo strahuvannja № 2418a vid 25.06.2013.
9. Roik V.D. Pensionnaja sistema Rossii: vyzovy XXI veka i puti modernizacii. – Piter, 2012. – 479 s.
10. Skurativskij V. Derzhavne reguljuvannja finansovogo zabezpechennja pensijnyh system: dosvid krajin Evropejskogo Sojuzu // Visnyk Nacionalnoji akademij derzhavnogo upravlinnja pry Prezydentovi Ukrajiny : nauk. zhurn. - 2011. - № 1. - S. 206-217.
11. Tolubjak V. Svitova finansova kryza: vyklyky ta vysnovky dlja pensijnyh fondiv // Visnyk Nacionalnoji akademiji derzhavnogo upravlinnja pry Prezydentovi Ukrajiny: nauk. zhurn. - 2010. - № 4. - S. 133-140.
12. Fedorenko A. Ekonomichna skladova nakopychuvalnoi pensijnoi systemy // Finansy Ukrajiny. - 2011. - № 12. - S. 89-98.

Стаття надійшла до редакції 24.04.2014